

*Izvirni znanstveni članek
UDK 347.626:347.7(497.4)*

Podjetniško premoženje kot skupno premoženje zakoncev*

DR. GREGOR DUGAR,
*docent na Pravni fakulteti
Univerze v Ljubljani*

1. Uvod

Besedilo Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih¹ (ZZZZDR) je nastalo v času družbene lastnine, ko podjetništvo v Sloveniji še ni bilo razvito. Po osamosvojitvi Republike Slovenije leta 1991 in sprejemu nove ustavne ureditve se je podjetništvo začelo pospešeno razvijati. Opravljanje podjetniške dejavnosti že od vsega začetka ni le v domeni samskih oseb, ampak se s podjetništvom ukvarjajo tudi osebe, ki so v zakonski zvezi.² Premoženje nekaterih zakoncev se občutno poveča prav na račun podjetniške dejavnosti. V teh primerih delež v gospodarski družbi praviloma pomeni največji del skupnega premoženja zakoncev. ZZZDR pri urejanju premoženjskih razmerij med zakoncema ne predpisuje posebnih pravil v zvezi z njuno udeležbo v gospodarski družbi. Posebnih pravil v zvezi z udeležbo zakoncev v gospodarski družbi tudi ne vsebujejo korporacijski predpisi.³ Odsotnost posebnih pravil tako na področju

* Prispevek je pripravljen na podlagi doktorske disertacije, ki jo je avtor izdelal pod mentorstvom prof. dr. Barbare Novak in uspešno zagovarjal septembra 2013 na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. Disertacija je izšla tudi v knjižni obliki – glej Gregor Dugar, Podjetniško premoženje zakoncev, IUS Software, GV Založba, Ljubljana 2014.

¹ Uradni list RS, št. 69/2004, 101/2007, 122/2007, 90/2011, 84/2012.

² Zunajzakonska skupnost ustvarja za partnerja enake premoženjskopravne posledice, kot če bi sklenila zakonsko zvezo (12. člen ZZZDR). Na enak način kot pri zakoncih so urejena tudi premoženjskopravna razmerja med registriranimi istospolnima partnerjema (9. člen Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti (ZRIPS), Uradni list RS, št. 65/2005, 55/2009). V nadaljevanju sta zato navedena zgolj zakonca.

³ Izjema je poslovni delež v družbi z omejeno odgovornostjo, za katerega je Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1, Uradni list RS, št. 65/2009, 33/2011, 91/2011, 32/2012, 57/2012, 44/2013, 82/2013) izrecno določil možnost delitve pri delitvi skupnega premoženja zakoncev (četrti odstavek 483. člena ZGD-1).

družinskega prava kot tudi korporacijskega prava povzroči kolizijo pravil družinskega in korporacijskega prava in večkrat pušča odprto vprašanje, katerim pravilom dati prednost.

2. Pripadnost podjetniškega premoženja skupnemu premoženju zakoncev

2.1. Pripadnost deleža v gospodarski družbi

Po pravilih družinskega prava premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze, spada v skupno premoženje zakoncev.⁴ Skupno premoženje zakoncev obsega tudi premoženje, ki je pridobljeno na podlagi skupnega premoženja (npr. stvar, kupljena s skupnim denarjem). Premoženje, ki je pridobljeno na ta dva načina, postane skupno premoženje *ipso iure* v trenutku nastanka oz. pridobitve. Pravilo o nastanku skupnega premoženja je kogentno, zato ga zakonca z medsebojnim dogovorom ne moreta izključiti.

V slovenski teoriji in sodni praksi ni dvoma, da spadajo v skupno premoženje zakoncev korporacijske pravice iz deleža v kapitalski družbi, če so pridobljene na podlagi sredstev iz skupnega premoženja.⁵ To velja tudi, če zakonec s sredstvi skupnega premoženja ustanovi enoosebno kapitalsko družbo.⁶ Skupno premoženje zakoncev je celota vseh premoženjskih pravic, ki jih zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze oz. na podlagi sredstev iz skupnega premoženja.⁷ Med premoženjske pravice spadajo tudi korporacijske pravice, zato ni dvoma, da so lahko predmet skupnega premoženja zakoncev. Teorija pri tem navaja, da to velja tudi, če je v centralnem registru nematerializiranih vrednostnih papirjev pri d. d. oz. v sodnem registru pri d. o. o. kot imetnik vpisan le eden od zakoncev. Primer je podoben tistemu, ko je v zvezi z nepremičnino v zemljiški knjigi vpisan le eden od zakoncev. Nepremičnina je namreč lahko predmet skupnega premoženja, čeprav je v zemljiški knjigi kot lastnik vpisan le eden od zakoncev. Skupno premoženje zakoncev nastane originarno, ko se izpolnijo pogoji iz ZZZDR, zato korporacijske pravice spadajo v skupno premoženje zakoncev, čeprav je v register vpisan le eden od zakoncev.⁸

⁴ Drugi odstavek 51. člena ZZZDR.

⁵ Zabel, v: Juhart, Plavšak, 2004, str. 996; Rijavec, str. 1706; Hudej, Ščernjavič, str. 761; sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 905/2008 z dne 22. 10. 2009; sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 205/2004 z dne 16. 12. 2004; sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 306/2009 z dne 24. 2. 2011; Binz, Sorg, str. 12; Schacht, v: Hense, Müller, str. 855; Brandes, v: Bork, Schäfer, str. 342.

⁶ Roth, v: Altmeppen, Roth, § 1, r. št. 30; Pfister, v: Inhester, Saenger, str. 65; Schwaiger, v: Müller, Winkeljohann, str. 75; Ring, v: Grziwotz, Ring, str. 13.

⁷ Zupančič, str. 72; Zupančič in dr., str. 179; Hudej, Ščernjavič, str. 749.

⁸ Rijavec, str. 1703; Hudej, Ščernjavič, str. 761.

V slovenskem pravu pa je sporno, v katero premoženjsko maso uvrstiti korporacijske pravice iz deleža v družbi z neomejeno odgovornostjo (v nadaljevanju d. n. o.), kadar zakonec ali zakonca pridobita korporacijske pravice s sredstvi iz skupnega premoženja. ZGD-1 za ustanovitev d. n. o. ne zahteva ustanovitvenega kapitala, kar pa ne pomeni, da družbeniki niso dolžni ničesar vložiti v družbo. Družbeniki morajo že po naravi stvari izpolniti pogoje za začetek poslovanja. Prispevek družbenika ni nujno denar, lahko je tudi delo, znanje, izkušnje ali stvari.⁹ Družbenik z znanim imenom lahko prispeva svoje ime, ki postane del firme, ali pa zgolj svojo kreditno zmožnost. Vse to pomeni premoženjski prispevek, na podlagi katerega družbenik pridobi delež v d. n. o.¹⁰ Kadar zakonca ustanovita d. n. o. s sredstvi skupnega premoženja oz. se zavežeta, da bo njun prispevek delo v družbi, se postavi vprašanje, ali delež v d. n. o. spada v skupno premoženje zakoncev.

Za uvrstitev kapitalskega deleža v d. n. o. v skupno premoženje govori definicija skupnega premoženja zakoncev, po kateri je vse premoženje, ki ga zakonca pridobita v času trajanja zakonske zveze z delom oz. na podlagi skupnega premoženja, *ipso iure* skupno premoženje. V skladu s tem pravilom družinskega prava sta zakonca skupna imetnika kapitalskega deleža v d. n. o. ne glede na to, da je v družbeni pogodbi in v registru kot izključni imetnik kapitalskega deleža formalno vpisan le eden od njiju. Proti uvrstitvi deleža v d. n. o. v skupno premoženje pa govori dejstvo, da delež v osebni družbi praviloma ni prenosljiv. Teorija družinskega prava namreč v posebno premoženje zakoncev uvršča med drugim tudi vse neprenosljive, na osebo vezane pravice zakonca. Kot primer takih pravic literatura navaja osebne služnosti, pravico do odškodnine za nepremoženjsko škodo, invalidnino in nezgodno rento.¹¹

Za uvrstitev deleža v d. n. o. v posebno premoženje zakoncev ne prepričata argumenta o načelni neprenosljivosti kapitalskega deleža v d. n. o. in močni osebni povezanosti družbenikov. Neprenosljivost kapitalskega deleža in močna osebna povezanost družbenikov v d. n. o. nista takšni bistveni lastnosti deleža v d. n. o., da bi se moral kapitalski delež zaradi tega kvalificirati kot posebno premoženje zakoncev. D. n. o. je gospodarska družba, namen katere je trajno opravljanje pridobitne dejavnosti na trgu. Namen d. n. o. je torej ustvarjanje dobička, in ne zgolj povezava več fizičnih oseb za doseg določenega cilja. Trajnost opravljanja pridobitne dejavnosti je ključni razlog, zaradi katerega je po mojem mnenju kapitalski delež zakoncev v d. n. o. treba uvrstiti v njuno skupno premoženje.

Udeležba v d. n. o. je v slovenskem pravu podobna udeležbi v d. o. o., predvsem v tistih d. o. o., kjer je manjše število družbenikov. Bistvena skupna značilnost d. n. o. in d. o. o. je,

⁹ Ivanjko, Kocbek, Prelič, str. 334, 341. Smiselno enako velja tudi v komanditni družbi. Glej Pivka, Kocbek, v: Kocbek, 1. knjiga, str. 549.

¹⁰ Kocbek, v: Kocbek, 1. knjiga, str. 508; Pivka, Kocbek, v: Kocbek, 1. knjiga, str. 549.

¹¹ Zupančič, str. 74.

da imata obe status pravne osebe, zato sta sami nosilki pravic in obveznosti. Družbeniki niso imetniki premoženja družbe, ampak imajo na podlagi deleža korporacijske pravice od d. n. o. oz. d. o. o. *Z* organizacijskega vidika je d. n. o. podobna d. o. o., zaradi česar po mojem mnenju delež v osebni družbi enako kot delež v kapitalski družbi spada v skupno premoženje zakoncev.

Za ustanovitev osebne družbe ni potreben ustanovitveni kapital. Zakonca se lahko zato v ustanovitveni pogodbi zavežeta, da bo njun vložek v družbo le delo v družbi.¹² V skladu z ZZZDR je premoženje, pridobljeno z delom v času trajanja zakonske zveze, skupno premoženje.¹³ Menim, da tudi takšna bodoča zaveza zakoncev k delu v osebni družbi govori za uvrstitev neprenosljivega kapitalskega deleža zakoncev v skupno premoženje.

Stališče, da kapitalski delež spada v skupno premoženje zakoncev, če sta ga pridobila s sredstvi iz skupnega premoženja, odpre vprašanje, ali lahko zakonca sama ustanovita d. n. o. s sredstvi iz skupnega premoženja. Značilnost d. n. o. je, da mora imeti najmanj dva družbenika.¹⁴ Zakonca, ki ustanovita d. n. o. s sredstvi skupnega premoženja, postaneta skupna imetnika obeh kapitalskih deležev, in ne izključna imetnika vsak svojega kapitalskega deleža. Tako imamo po eni strani v družbeni pogodbi in sodnem registru vpisana dva različna družbenika, po drugi strani pa kapitalska deleža zaradi kogentnega premoženjskega režima spadata v skupno premoženje, zaradi česar zakonca ne moreta biti izključna imetnika vsak svojega kapitalskega deleža, ampak sta skupna imetnika obeh kapitalskih deležev. Po pravilih družinskega prava kapitalska deleža pripadata isti skupnosti, zato je ista oseba udeležena dvakrat. Udeležba v d. n. o. je enotna in nedeljiva, zaradi česar en družbenik ne more biti imetnik več kapitalskih deležev v eni družbi.¹⁵ Če družbenik pridobi dodaten delež v d. n. o., se deleža združita v večji delež.¹⁶ Prepoved enoosebne d. n. o. torej ne dopušča udeležbe zakoncev s sredstvi skupnega premoženja v d. n. o., ki jo ustanovita le zakonca.

Uskladitev pravil družinskega in korporacijskega prava pri problemu d. n. o. z enim družbenikom je mogoča ob doslednem ločevanju med zunanjim in notranjim razmerjem skupnosti. V zunanjem razmerju skupnosti nastopata zakonca kot imetnika vsak svojega kapitalskega deleža. Po korporacijskih pravilih velja za družbenika družbe oseba, ki je vpisana v register

¹² Ivanjko, Kocbek, Prelič, str. 334, 341, 394.

¹³ Drugi odstavek 52. člena ZZZDR.

¹⁴ Kocbek, v: Kocbek, 2. knjiga, str. 503. Če iz kateregakoli razloga ostane v družbi en družbenik, mora v enem letu storiti vse potrebno, da prilagodi družbo pogojem po ZGD-1, ali pa nadaljevati dejavnost kot podjetnik. Če tega ne stori in v enoletnem roku ne prijavi vpisa spremembe v register, družba *ipso iure* preneha (določba 115. člena ZGD-1).

¹⁵ T. i. objektivna nedeljivost udeležbe v osebni družbi. Glej Röthel, v: Henssler, Strohn, str. 193; Müller, v: Hoffmann, Müller, str. 274; Sassenrath, v: Wertenbruch, Westermann, str. 492/6, 493.

¹⁶ Röthel, v: Henssler, str. 193; Müller, v: Hoffman, str. 274; Sassenrath, v: Wertenbruch, str. 492, 493.

kot družbenik. Če sta v register vpisana zakonca kot imetnika vsak svojega kapitalskega deleža, sta z vidika korporacijskih pravil v d. n. o. udeleženi dve različni osebi. Korporacijska pravila, po katerih morata biti v d. n. o. najmanj dve različni osebi, na ta način niso kršena, saj po korporacijskih pravilih zadostuje, da sta v register vpisani dve različni osebi. Zunanje razmerje je neodvisno od notranjega razmerja, to je razmerja med zakoncema glede obeh kapitalskih deležev. Čeprav torej vsak zakonec v zunanjem razmerju nastopa kot izključni imetnik kapitalskega deleža in se kot tak vpiše v register, to nima vpliva na notranje razmerje skupnosti. V notranjem razmerju velja, da oba kapitalska deleža spadata v skupno premoženje zakoncev. Notranje razmerje med zakoncema kot skupnima imetnikoma kapitalskega deleža ni v domeni korporacijskih pravil, zato z vidika korporacijskih pravil tudi ni pomembno, ali vpis v register odraža dejansko pripadnost kapitalskega deleža.

Poudariti velja, da predmet skupnega premoženja zakoncev ne more biti lastninski delež na premoženju gospodarske družbe ali na premoženjskih predmetih, ki spadajo v premoženje gospodarske družbe.¹⁷ Gospodarske družbe imajo status pravne osebe in s tem pravno sposobnost, zato so samostojne nosilke pravic in obveznosti.¹⁸ V skupno premoženje zakoncev tako ne spada premoženje gospodarske družbe ali gospodarska družba sama.¹⁹ Zakonca sta lahko le skupna imetnika deleža kot celote korporacijskih pravic.²⁰ Na podlagi imetništva korporacijskih pravic lahko proti gospodarski družbi uresničujeta zakonsko določene premoženjske in upravljalvske pravice.

2.2. Pripadnost podjetniškega premoženja podjetnika

Podjetnik z opravljanjem podjetniške dejavnosti ustvarja premoženje, seveda pod pogojem, da je uspešen. Teorija premoženje, ki ga podjetnik uporablja za opravljanje podjetniške dejavnosti, in premoženje, nastalo na podlagi take dejavnosti, imenuje podjetniško premoženje.²¹ Delitev premoženja podjetnika na osebno in podjetniško premoženje je sporna, kadar je podjetnik v zakonski zvezi. Po pravilih družinskega prava podjetniško premoženje spada v skupno premoženje zakoncev, če je ustvarjeno z delom v času trajanja zakonske zveze. Navedeno pravilo družinskega prava ima posledico, da je imetnik podjetniškega premoženja tudi zakonec, ki nima statusa podjetnika. Sporno je, ali takšno pripadnost podjetniškega premoženja dopuščajo tudi korporacijska pravila.

¹⁷ Hudej, Ščernjavič, str. 761.

¹⁸ Glej 4. člen ZGD-1. Ivanjko, Kocbek, Prelič, str. 461.

¹⁹ Sodba Upravnega sodišča RS, št. II Ips 905/2008 z dne 22. 10. 2009.

²⁰ Vatter, v: Spindler, Stilz, str. 43, 44.

²¹ Zabel, v: Kocbek, 1. knjiga, str. 469.

Ločitev osebnega in podjetniškega premoženja vzpostavljajo v določenih primerih posebni predpisi, predvsem davčna zakonodaja. Po Zakonu o davčnem postopku (ZDavP)²² morajo imeti podjetniki in posamezniki, ki samostojno opravljajo dejavnost (npr. samozaposleni v kulturi), ločen transakcijski račun za namen opravljanja pridobitne dejavnosti.²³ Samozaposleni je torej dolžan imeti poleg svojega osebnega računa še en račun, ki je lahko osebni ali poslovni račun. Pravne in druge osebe, samostojni podjetniki posamezniki, posamezniki, ki samostojno opravljajo dejavnost, upravni in drugi državni organi ter organi samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil morajo plačila za dobavljeno blago in opravljene storitve ter druga plačila prejemnikom nakazovati na njihove transakcijske račune, odprte pri ponudnikih plačilnih storitev.²⁴ Podjetnikovo poslovanje torej poteka prek transakcijskega računa, ki je ločen od osebnega transakcijskega računa.

Davčna zakonodaja se nadalje ukvarja z obdavčitvijo prenosa stvarnega premoženja iz gospodinjstva v podjetje podjetnika. Stvarno premoženje, preneseno iz gospodinjstva v podjetje, se šteje za prihodek na način, kot je določeno v računovodskih standardih za brezplačno pridobljena sredstva. Ne glede na to se za prihodek ne šteje stvarno premoženje, preneseno iz gospodinjstva v podjetje ob začetku opravljanja dejavnosti ali po začetku opravljanja dejavnosti, če je bilo stvarno premoženje pridobljeno oz. zgrajeno pred začetkom opravljanja dejavnosti.²⁵ Takšna ureditev je bila sprejeta z namenom spodbujanja fizičnih oseb, da začnejo samostojno pridobitno dejavnost opravljati v okviru organiziranega podjetja in v ta namen brez večjih davčnih posledic iz gospodinjstva v podjetje prenesejo sredstva, ki so bila pridobljena pred začetkom opravljanja dejavnosti in so potrebna za opravljanje dejavnosti. Praviloma so to sredstva, pridobljena za potrebe gospodinjstva, za katera se oseba pozneje odloči, da jih bo uporabljala za opravljanje pridobitne dejavnosti.²⁶

Z ločitvijo med podjetnikovim ravnanjem na osebnem in poslovnem področju se je ukvarjalo tudi Ustavno sodišče RS v dveh odločbah v zvezi z varstvom podjetnikovih osebnih podatkov. Pri presoji skladnosti določbe ZGD-1 o javni objavi letnega poročila podjetnika z Ustavno RS je sodišče zapisalo, da podatkov v letnem poročilu, ki ga zaradi njegove javne objave na podlagi izpodbijane določbe predložijo podjetniki, ni mogoče obravnavati kot osebnih podatkov, saj se ne nanašajo na fizično osebo kot posameznika, temveč na fizično osebo kot podjetnika. Nanašajo se torej na eno od oblik, ki jih ZGD-1 predvideva za opravljanje prido-

²² Uradni list RS, št. 13/2011, 32/2012.

²³ Tretji odstavek 37. člena ZDavP.

²⁴ Prvi odstavek 36. člena ZDavP.

²⁵ Drugi odstavek 50. člena Zakona o dohodnini (ZDoh), Uradni list RS, št. 13/2011, 9/2012, 24/2012, 30/2012, 40/2012, 71/2012, 75/2012.

²⁶ Pojasnilo Davčnega urada RS na http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina_pojasnila/dohodek_iz_dejavnosti/prenos_nepremicnine_iz_gospodinjstva_v_podjetje_samostojnega_podjetnika/ (5. 4. 2015).

bitne dejavnosti. Čeprav lahko podjetnik nastopa tudi kot fizična oseba (kot posameznik po opredelitvi v Zakonu o varstvu osebnih podatkov – ZVOP-1²⁷), pri opravljanju pridobitne dejavnosti teh dveh vlog ni mogoče enačiti. Gre za dve samostojni in neodvisni vlogi.²⁸ Po mnenju Ustavnega sodišča RS se zaradi te ločenosti vlog npr. lahko prenašajo posamezna sredstva fizične osebe med njenim gospodinjstvom in podjetjem²⁹ oz. lahko veljajo za fizično osebo, ki nastopa v vlogi podjetnika, posebne določbe obligacijskega prava (za gospodarskopravne posle). Podobno je Ustavno sodišče RS zapisalo pri presoji skladnosti določbe Zakona o plačilnem prometu (ZPlaP),³⁰ ki je določal javno objavo podatkov o transakcijskih računih fizičnih oseb. Ustavno sodišče je v tej zadevi poudarilo, da podatke v registru transakcijskih računov zasebnika ni mogoče šteti za osebne podatke, saj se ne nanašajo na fizično osebo kot posameznika, temveč na fizično osebo kot osebo, ki opravlja dejavnost v skladu z veljavnimi predpisi.³¹

Davčni predpisi in predpisi, ki urejajo poslovanje podjetnika, v določenih primerih ločujejo med ravnanjem podjetnika na osebni in poslovnem področju. Navedeni predpisi pa nimajo vpliva na pripadnost podjetnikovih premoženjskih pravic. Davčni predpisi zahtevajo ločen transakcijski račun zaradi obdavčitve in nadzora nad podjetnikovim poslovanjem, predpisi s področja poslovanja podjetnika pa zagotavljajo dostopnost podatkov o pravnem in finančnem položaju gospodarskih subjektov in njihovem poslovanju, s čimer se zagotavlja učinkovito delovanje trga.³² Davčni predpisi in predpisi s področja varstva osebnih podatkov torej ločujejo med podjetnikovim ravnanjem na osebni in poslovnem področju. Za določitev pripadnosti premoženjskih pravic so relevantna pravila korporacijskega prava, ki določajo temeljna statutska pravila podjetnika. Podjetnik nima statusa pravne osebe, niti nima takšnega statusa njegovo podjetje.³³ Imetnik podjetniškega premoženja je fizična oseba, ki ima status podjetnika. Podjetnik je torej hkrati imetnik premoženjskih pravic, ki jih pridobi pri ravnanju tako na podjetniškem kot tudi na osebni področju. Njegovo podjetniško premoženje ni ločeno od osebne premoženja. Z vidika pripadnosti imetništva premoženjskih pravic torej ne moremo govoriti o podjetniškem in osebni premoženju, saj vse pravice pripadajo isti osebi.

²⁷ Uradni list RS, št. 94/2007.

²⁸ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-84/03 z dne 27. 10. 2005, Uradni list RS, št. 100/2005.

²⁹ Glej določbo 50. člena ZDoh.

³⁰ Uradni list RS, št. 110/2006, 131/2006, 102/2007, 126/2007, 58/2009, 59/2010. ZPlaP je prenehal veljati z dnem uveljavitve Zakona o plačilnih storitvah in sistemih (ZPlaSS; Uradni list RS, št. 58/2009, 34/2010, 9/2011, 32/2012), uporabljal pa se je do 31. 10. 2009 (1. točka prvega odstavka 241. člena ZPlaSS).

³¹ Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-298/04 z dne 27. 10. 2005, Uradni list RS, št. 100/2005.

³² Odločba Ustavnega sodišča RS, št. U-I-84/03 z dne 27. 10. 2005, Uradni list RS, št. 100/2005.

³³ Zabel, v: Kocbek, 1. knjiga, str. 469.

Kadar je podjetnik v zakonski zvezi, se postavi vprašanje, ali je treba pri pripadnosti podjetniškega premoženja poleg korporacijskih pravil upoštevati tudi pravila družinskega prava. Po pravih družinskega prava je premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze, njuno skupno premoženje. Premoženska pravica pripade skupnemu premoženju po samem zakonu v trenutku, ko zakonec pridobi pravico odplačno v času trajanja zakonske zveze oz. na podlagi skupnega premoženja. Poseben razpolagalni pravni posel, s katerim zakonec premožensko pravico prenese na drugega zakonca oz. v skupno premoženje, ni potreben.³⁴ To velja tudi za pravice na nepremičninah, pri katerih se zahteva vpis v zemljiško knjigo.³⁵

Pri določanju pripadnosti podjetniškega premoženja, ki ga podjetnik ustvari z delom v času trajanja zakonske zveze oz. na podlagi skupnega premoženja zakoncev, je treba upoštevati tako pravila korporacijskega kot tudi družinskega prava. Korporacijska pravila ne razlikujejo med podjetnikovim podjetniškim in osebnim premoženjem, zato podjetniško premoženje pravno ne obstaja. Imetnik vsega premoženja je fizična oseba, ki ima status podjetnika. Če je ta oseba v zakonski zvezi, je treba upoštevati tudi kogentna pravila družinskega prava o nastanku skupnega premoženja. To pomeni, da zaradi določb ZZZDR o zakonitem premoženskem režimu v skupno premoženje zakoncev spada tudi podjetniško premoženje, če zakonec podjetnik to premoženje ustvari z delom v času trajanja zakonske zveze oz. na podlagi sredstev skupnega premoženja zakoncev. Pravilom družinskega prava o prisilnem nastanku skupnega premoženja daje prednost tudi sodna praksa.³⁶ Podjetniško premoženje pripade skupnemu premoženju zakoncev *ipso iure* v trenutku pridobitve.³⁷ Zaradi kogentnosti premoženskega režima se zakonca ne moreta dogovoriti, da v njuno skupno premoženje ne spada premoženje, ki ga zakonec podjetnik ustvari pri opravljanju podjetniške dejavnosti.

Ugotovitev, da podjetniško premoženje spada v skupno premoženje zakoncev, ne pomeni, da ima tudi drugi zakonec status podjetnika.³⁸ Po korporacijskih pravih je podjetnik lahko le po

³⁴ Muscheler, str. 204; Saar, Tschernitschek, str. 167; Bergschneider, str. 217; Börger, Engelsing, str. 230; Rauscher, 2008, str. 341; Haußleiter, Schulz, str. 154; Dorsel, Zimmermann, str. 88; Mayer, v: Bamberg, Roth, § 1416, r. št. 10.

³⁵ Saar, Tschernitschek, str. 167.

³⁶ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 460/2008 z dne 3. 12. 2009: »Okoliščina, da je v listinah v zvezi z nakupom poslovnih prostorov označena kot s.p. in da je to premoženje zavedeno kot last s.p. v njenih bilancah in na AJPES, ne spreminja dejstva, da je poslovne prostore kupila kot fizična oseba in kot tožnikova zakonska partnerica. Premoženje gospodarskih subjektov, ki je stvarna podlaga opravljanja njihove gospodarske dejavnosti, ni niti zaradi varstva njihovih upnikov izvzeto iz režima originarnega pridobivanja stvarnih pravic, kot zavajajoče prikazuje revizija. Podobno kot lahko tretje osebe pridobijo na premoženju gospodarskih subjektov stvarnopravna upravičenja na originaren način (npr. s priposestovanjem), lahko pridobita zakonca na izviren način v svoje skupno premoženje tudi tisto premoženje, s katerim eden od njiju opravlja pridobitno dejavnost kot s.p.« Prim. tudi sodbo Vrhovnega sodišča Republike Slovenije, št. II Ips 482/2001 z dne 10. 4. 2002.

³⁷ Röhricht, v: Röhricht, Westphalen, str. 130.

³⁸ Ruß, v: Glanegger in dr., str. 124. Po nemškem pravu se v primeru, ko za zakonca podjetnika velja premoženski režim skupnosti premoženja, v njegovo firmo lahko doda »v režimu skupnega premoženja« (nem. *in Gütergemein-*

samična fizična oseba. Če se želi s podjetništvom ukvarjati več oseb, lahko te izberejo le katero izmed oblik gospodarskih družb.³⁹ Več oseb ne more imeti skupaj statusa podjetnika. Zakonca torej ne moreta imeti skupaj statusa podjetnika, pa čeprav tudi drugi zakonec izpolnjuje pogoje za opravljanje podjetniške dejavnosti (npr. ima ustrezno izobrazbo in licenco). Zakonska zveza ima torej vpliv na pripadnost podjetniškega premoženja, ne pa na status drugega zakonca. Ni pa ovir, da bi imela oba zakonca hkrati status podjetnika in opravljala vsak svojo podjetniško dejavnost. V tem primeru je vsak sam nosilec podjetniške dejavnosti in zato z vidika korporacijskih pravil obstajata dva podjetnika. Podjetniško premoženje, ki ga katerikoli od njiju pridobi pri opravljanju podjetniške dejavnosti z delom v času trajanja zakonske zveze oz. na podlagi njunega skupnega premoženja, *ipso iure* spada v njuno skupno premoženje.

3. Upravljanje podjetniškega premoženja zakoncev

3.1. Upravljanje deleža v gospodarski družbi

Pravila družinskega prava ne določajo posebnih pravil za upravljanje skupnega premoženja zakoncev, kadar to sestavlja delež v gospodarski družbi. Korporacijska pravila urejajo problematiko upravljanja deleža v družbi s posebnima določbama pri d. d. in d. o. o., ne pa pri osebnih družbah. Če delnica pripada več upravičencem, uresničuje pravice iz delnice skupni zastopnik.⁴⁰ Podobno določa ZGD-1 pri upravljanju pravic iz poslovnega deleža v d. o. o. Če pripada poslovni delež v d. o. o. več osebam, uresničujejo pravice iz poslovnega deleža skupno, lahko pa tudi po skupnem zastopniku.⁴¹

Poudariti velja, da sta posebni določbi pri d. d. in d. o. o. uporabni le takrat, kadar sta v ustreznih register vpisana oba zakonca. Zgolj v tem primeru je podano razmerje med družbo in zakoncem kot skupnima imetnikoma deleža v družbi. Če v register nista vpisana oba zakonca, ni potrebe po urejanju razmerja med njima kot skupnima imetnikoma deleža in gospodarsko družbo.

V praksi je delež v gospodarski družbi pogosto pridobljen s sredstvi skupnega premoženja zakoncev, vendar pa je v register kot imetnik tega deleža vpisan eden od zakoncev. Pravila družinskega in korporacijskega prava so v tem primeru v nasprotju. Po pravilih družinskega

schafli). V slovenskem pravnem prostoru bi zadostoval dostavek »v zakonski zvezi«, saj (za zdaj) za vse zakonce velja režim odplačno pridobljenega premoženja. Podatek o tem, da je podjetnik v zakonski zvezi, je namreč pomemben za upnike. Podjetnik lahko navzven daje vtis, da razpolaga z veliko premoženja, pravno pa je to premoženje skupno premoženje zakoncev ali posebno premoženje drugega zakonca. Upniki zato ne morejo pravilno oceniti bonitete podjetnika.

³⁹ Zabel, v: Kocbek, 1. knjiga, str. 471.

⁴⁰ Prvi odstavek 241. člena ZGD-1.

⁴¹ Prvi in četrti odstavek 480. člena ZGD-1.

prava sta zakonca skupna imetnika korporacijskih pravic iz deleža v družbi, po korporacijskih pravilih pa v razmerju do družbe velja za družbenika tisti zakonec, ki je vpisan v ustreznem register. Menim, da imajo pri ureditvi razmerja med skupnostjo in družbo prednost pravila korporacijskega prava, saj so specialnejša. To ne pomeni zanikanja pripadnosti deleža v družbi skupnemu premoženju zakoncev, saj v notranjem razmerju med zakoncema kljub vpisu enega zakonca v register velja, da sta zakonca skupna imetnika tega deleža. Za notranje razmerje so namreč primarna pravila, ki urejajo to vrsto skupnosti. Pri zakoncih so to pravila družinskega prava. Drugače pa je v zunanjem razmerju skupnosti, v katerem to urejajo korporacijska pravila o razmerju med družbo in skupnostjo imetnikov deleža v družbi, zato so ta pravila primarna pri urejanju razmerja med skupnostjo zakoncev in gospodarsko družbo. V razmerju do skupnosti velja v skladu s pravili korporacijskega prava za imetnika deleža v gospodarski družbi zakonec, ki je vpisan v register. Kadar sta oba zakonca vpisana v register kot izključna imetnika vsak svojega deleža v družbi, v notranjem razmerju po pravilih družinskega prava velja, da sta zakonca skupna imetnika obeh deležev, v zunanjem razmerju pa po pravilih korporacijskega prava veljata zakonca za izključna imetnika vsak svojega deleža v gospodarski družbi.

3.2. Upravljanje podjetniškega premoženja podjetnika

Podjetniško premoženje, ki ga zakonec pridobi z delom v času trajanja zakonske zveze oz. na podlagi skupnega premoženja, *ipso iure* spada v skupno premoženje zakoncev.⁴² Logična posledica pripadnosti podjetniškega premoženja skupnemu premoženju zakoncev je uporaba pravil o upravljanju skupnega premoženja. Podjetniško premoženje je del skupnega premoženja zakoncev, zato drugemu zakoncu ne moremo odreči soupravičenja do upravljanja tega premoženja. Velja spomniti, da pravila korporacijskega in družinskega prava ne razlikujejo med podjetniškim in osebnim premoženjem podjetnika. Glede na to, da ta pravila ne poznajo takšne ločitve pri pripadnosti podjetniškega premoženja, takšne ločitve ni mogoče sprejeti oz. zagovarjati pri upravljanju tega premoženja. Zato menim, da lahko zakonca podjetniško premoženje upravljata na enak način, kot sicer upravljata skupno premoženje.

4. Odgovornost za obveznosti

4.1. Odgovornost zakoncev za obveznosti gospodarske družbe

Kapitalske družbe so pravne osebe in so nosilke pravic in obveznosti v pravnem prometu.⁴³ Vsaka pravna oseba odgovarja za svoje obveznosti z vsem svojim premoženjem. To načelo, ki

⁴² Tako tudi Hudej, Ščernjavič, str. 761.

⁴³ Določba 4. člena ZGD-1.

ga literatura opredeljuje kot načelo popolne odgovornosti, velja za vse gospodarske subjekte.⁴⁴ ZGD-1 poleg odgovornosti gospodarske družbe za svoje obveznosti pri posameznih pravnoorganizacijskih oblikah določa, kdaj za obveznosti družbe odgovarjajo tudi družbeniki. Temeljna značilnost kapitalskih družb je, da družbeniki za obveznosti družbe ne odgovarjajo, razen v izjemnih primerih na podlagi instituta spregleda pravne osebnosti.⁴⁵ Institut spregleda pravne osebnosti omogoča korekcijo načela neodgovornosti družbenikov za obveznosti družbe.⁴⁶ Družbeniki namreč lahko izkoristijo družbo kot pravno osebo za dosego koristi v škodo upnikom. Tovrstno izigravanje upnikov ni v skladu z načelom vestnosti in poštenja, zato se je izoblikoval institut spregleda pravne osebnosti, na podlagi katerega lahko upniki dosežejo plačilo svojih terjatev neposredno od družbenikov, četudi ti po zakonu praviloma ne odgovarjajo za obveznosti družbe.⁴⁷ Pri določanju meril za uporabo spregleda pravne osebnosti je zakonodajalec sprejel teorijo zlorabe pravne osebe in oškodovanja tretjih.⁴⁸ Družbeniki odgovarjajo za obveznosti družbe na podlagi spregleda pravne osebnosti, če pravno osebo zlorabijo za dosego cilja, ki je zanje kot posameznike prepovedan, če družbo kot pravno osebo zlorabijo za oškodovanje svojih ali njenih upnikov, če v nasprotju z zakonom ravnajo s premoženjem družbe kot s svojim lastnim premoženjem ali če v svojo korist ali v korist druge osebe zmanjšajo premoženje družbe, čeprav vedo ali bi morali vedeti, da družba ne bo sposobna poravnati svojih obveznosti tretjim osebam.⁴⁹

Neodgovornost družbenikov za obveznosti kapitalske družbe pomeni, da tudi zakonca načeloma ne odgovarjata za obveznosti kapitalske družbe, ne glede na to, ali imata vsak svoj delež ali pa sta skupna imetnika deleža v družbi. Postavi pa se vprašanje, kako je z njuno odgovornostjo v primeru spregleda pravne osebnosti. Sporna je situacija, ko po pravilih družinskega prava delež v družbi spada v skupno premoženje zakoncev, vendar je v register vpisan le eden od njiju.

Zakonca za obveznosti, ki so nastale v zvezi s skupnim premoženjem, odgovarjata solidarno s skupnim in posebnim premoženjem.⁵⁰ Če delež v družbi spada v skupno premoženje zakoncev, zakonca po pravilih družinskega prava solidarno odgovarjata za obveznosti v zvezi

⁴⁴ Ivanjko, Kocbek, Prelič, str. 157.

⁴⁵ Določba 8. člena ZGD-1. Za celovito obravnavo o spregledu pravne osebnosti glej Vida Mayr, Spregled pravne osebnosti, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 2008.

⁴⁶ Teorija besedo družbenik v 8. členu ZGD-1 razlaga široko, zato se ta določba ne nanaša le na družbenika d. o. o., ampak tudi na delničarja, komanditista in komanditnega delničarja – Mayr, str. 217. V nadaljevanju uporabljam termin družbenik.

⁴⁷ Ivanjko, Kocbek, Prelič, str. 159, 160.

⁴⁸ Ivanjko, Kocbek, Prelič, str. 161.

⁴⁹ Prvi odstavek 8. člena ZGD-1.

⁵⁰ Drugi odstavek 56. člena ZZZDR.

s tem deležem. Delež pripade skupnemu premoženju zakoncev na podlagi zakona, zato z vidika družinskega prava ni pomembno, kateri od zakoncev je vpisan v register. Po pravilih družinskega prava lahko upnik pri uveljavljanju spregleda pravne osebnosti uveljavlja tudi odgovornost drugega zakonca, saj gre za obveznosti v zvezi s skupnim premoženjem, za katere pa zakonca odgovarjata solidarno.

Korporacijska pravila odgovornost nevpisanega zakonca pri spregledu pravne osebnosti izključujejo, saj velja po teh pravilih za družbenika tista oseba, ki je vpisana v register. Upnik ne more uveljavljati odgovornosti nevpisanega zakonca na podlagi spregleda pravne osebnosti, ker ta formalno ne velja za družbenika. Vendar teorija korporacijskega prava pri institutu spregleda pravne osebnosti pojem družbenika razlaga širše od formalnega članstva v družbi. Na udeležbo v kapitalski družbi ne gleda formalno, ampak vsebinsko. Za družbenika šteje tudi vse druge osebe, ki dejansko delujejo kot družbeniki in izvršujejo pravice iz deleža. Kot primer teorija izrecno navaja izvrševanje pravic zakonca iz deleža, katerega formalni imetnik je drugi zakonec.⁵¹ Nevpisani zakonec se zato ne more izogniti odgovornosti s sklicevanjem na dejstvo, da ni vpisan v ustreznem register. Teorija odgovornosti nevpisanega zakonca ne utemeljuje na pripadnosti deleža skupnemu premoženju, ampak na dejstvu, da je nevpisani zakonec dejansko ravnal kot družbenik. Materialnopravna pripadnost deleža skupnemu premoženju zakoncev oz. dejstvo, da zakonec ni vpisan v register, za uveljavljanje odgovornosti nevpisanega zakonca torej nista pomembna, ampak se upošteva zgolj dejansko ravnanje nevpisanega zakonca pri izvrševanju pravic. Če torej nevpisani zakonec ne ravna dejansko kot družbenik družbe, ne odgovarja za obveznosti družbe na podlagi spregleda pravne osebnosti. Ima pa vsebinska opredelitev članstva v družbi posledico, da lahko na podlagi spregleda pravne osebnosti za obveznosti družbe odgovarja zakonec tudi v primeru, kadar spada delež v družbi v posebno premoženje drugega zakonca in kadar je nevpisani zakonec dejansko izvrševal pravice iz deleža.

Osebne družbe so enako kot kapitalske družbe pravne osebe in so nosilke pravic in obveznosti. Velja načelo popolne odgovornosti, kar pomeni, da je osebna družba sama odgovorna za obveznosti z vsem svojim premoženjem.⁵² Temeljna značilnost osebnih družb in razlika v primerjavi s kapitalskimi družbami je, da pri osebnih družbah za obveznosti poleg družbe odgovarjajo tudi družbeniki.⁵³ Odgovornost družbenikov je subsidiarna. Upnik mora najprej pisno zahtevati izpolnitev obveznosti od družbe. Upniku ni treba zahtevati izpolnitve obveznosti od družbe po sodni poti, ampak je dovolj pisni poziv. Če družba svoje obveznosti ne iz-

⁵¹ Mayr, str. 71–72, 75, 217.

⁵² Ivanjko, Kocbek, Prelič, str. 158.

⁵³ To velja za odgovornost družbenikov d. n. o. in komplementarja v k. d. Komanditist k. d. za obveznosti družbe ne odgovarja, razen če vodi posle družbe (prvi odstavek 138. člena ZGD-1). Komanditist je odgovoren upnikom za obveznosti družbe tudi v primeru neplačila zneska, ki bi ga moral vplačati po pogodbi (145. člen ZGD-1).

polni v roku, lahko upnik zahteva izpolnitev obveznosti družbe od kateregakoli družbenika.⁵⁴ Odgovornost družbenikov je solidarna.⁵⁵

Podobno kot pri kapitalskih družbah je tudi pri osebnih družbah sporno, kako je z odgovornostjo zakoncev za obveznosti družbe, kadar kapitalski delež po pravilih družinskega prava spada v skupno premoženje, v register pa je kot imetnik korporacijskih pravic iz kapitalskega deleža vpisan le eden od zakoncev.

Po pravilih korporacijskega prava za družbenika osebne družbe v razmerju do družbe in tretjih velja le vpisani zakonec. Upnik družbe lahko zato zahteva izpolnitev obveznosti družbe le od vpisanega zakonca.

Družbeniki subsidiarno odgovarjajo za obveznosti družbe zaradi imetništva kapitalskega deleža. Če kapitalski delež spada v skupno premoženje zakoncev, je subsidiarna odgovornost za obveznosti družbe nedvomno obveznost, ki je nastala v zvezi s skupnim premoženjem. Kadar sta zakonca skupna imetnika kapitalskega deleža, po pravilih družinskega prava solidarno odgovarjata za obveznosti v zvezi s kapitalskim deležem,⁵⁶ kar tudi pomeni, da sta solidarno odgovorna za izpolnitev obveznosti, ki je družba ne izpolni. Po pravilih družinskega prava lahko upnik zahteva izpolnitev obveznosti tudi od nevpisanega zakonca.

Pri uveljavljanju odgovornosti za obveznosti družbe imajo pravila korporacijskega prava prednost pred pravili družinskega prava, saj so specialnejša. Sprašujem pa se, ali po korporacijskih pravilih za družbenika pri osebnih družbah šteti le družbenika v formalnem pomenu. V tem primeru velja za družbenika le oseba, ki je vpisana v sodni register, ne glede na materialnopravno pripadnost deleža. Upnik lahko zato zahteva izpolnitev obveznosti subsidiarno zgolj od nje. Postavi pa se vprašanje, ali velja smiselno uporabiti pojem družbenik, ki ga je teorija zavzela pri uporabi instituta spregleda pravne osebnosti. Dikcija določbe o spregledu pravne osebnosti sicer uporabe tega instituta ne omejuje na kapitalske družbe, vendar pa teorija poudarja, da spregled pri osebnih družbah nima praktičnega pomena, saj družbeniki že po zakonu subsidiarno odgovarjajo za obveznosti družbe.⁵⁷ Kljub temu menim, da velja tudi pri osebnih družbah v zvezi z odgovornostjo za obveznosti družbe upnikom razumeti besedo družbenik smiselno enako kot pri uporabi spregleda pravne osebnosti pri kapitalskih družbah. Teorija je v zvezi z uporabo instituta spregleda zavzela stališče, da za družbenika ne velja le tista oseba, ki je vpisana v ustrezn register kot družbenik, ampak tudi tista oseba,

⁵⁴ Prvi odstavek 100. člena ZGD-1; Kocbek, v: Kocbek, 1. knjiga, str. 523.

⁵⁵ Prvi odstavek 100. člena ZGD-1.

⁵⁶ Drugi odstavek 56. člena ZZZDR.

⁵⁷ Izjema je k. d., pri kateri komanditisti ne odgovarjajo za obveznosti družbe. Njihova odgovornost se lahko uveljavlja na podlagi spregleda pravne osebnosti, enako kot zoper družbenike d. o. o. in delničarje d. d. Glej Zabel, v: Kocbek, 1. knjiga, str. 160.

ki dejansko izvršuje pravice iz deleža v družbi.⁵⁸ Po takšnem razumevanju besede družbenik nevpisani zakonec pri spregledu pravne osebnosti ne odgovarja za obveznosti kapitalске družbe zaradi pripadnosti poslovnega deleža skupnemu premoženju zakoncev, ampak zaradi dejanskega izvrševanja korporacijskih pravic. Enako mora po mojem mnenju veljati pri osebnih družbah. Družbeniki pri osebnih družbah za obveznosti družbe ne odgovarjajo na podlagi spregleda pravne osebnosti, ampak na podlagi subsidiarne odgovornosti za obveznosti družbe. Primerjava odgovornosti za obveznosti družbe kapitalskih in osebnih družb pokaže, da pri kapitalskih družbah odgovornost družbenikov za obveznosti družbe velja izjemoma, pri osebnih družbah pa družbeniki vedno odgovarjajo, kadar družba ne plača. Če torej teorija besedo družbenik pri spregledu pravne osebnosti razume širše od formalnega članstva, potem lahko takšna širša razlaga velja tudi pri osebnih družbah, pri katerih družbeniki niso odgovorni zgolj izjemoma, ampak vedno, ko družba ne poravnava obveznosti upniku. Menim pa, da je članstvo v osebni družbi enako kot pri spregledu pravne osebnosti treba vezati na dejansko izvrševanje korporacijskih pravic, in ne na materialnopravno pripadnost kapitalskega deleža. Upniki osebne družbe lahko zato zahtevajo izpolnitev obveznosti od nevpisanega zakonca pod pogojem, da je ta izvrševal korporacijske pravice iz kapitalskega deleža.

4.2. Odgovornost zakoncev za obveznosti podjetnika v zvezi s podjetniškim premoženjem

Podjetnik po pravilih korporacijskega prava odgovarja za obveznosti z vsem svojim premoženjem.⁵⁹ Korporacijska pravila pri odgovornosti za obveznosti ne ločijo med podjetniškim in osebnim premoženjem podjetnika. Podjetnik za obveznosti, ki nastanejo pri opravljanju podjetniške dejavnosti, odgovarja tako s podjetniškim premoženjem kot tudi z osebnim premoženjem.⁶⁰ S tovrstno podjetnikovo odgovornostjo za dolgove se po mnenju teorije ohranja varnost pravnega prometa.⁶¹

Podjetnik odgovarja upnikom za obveznosti iz podjetniške dejavnosti z vsem svojim premoženjem tudi, če je poslovno ali kako drugače ločil podjetniško in osebno premoženje. Ločevanje med obveznostmi iz opravljanja podjetniške dejavnosti in obveznostmi v zvezi z osebnim premoženjem za upnika ni relevantno, saj podjetnik odgovarja za vse obveznosti in z vsem

⁵⁸ Mayr, str. 71–72, 75, 217.

⁵⁹ Prvi odstavek 7. člena ZGD-1.

⁶⁰ Zabel, v: Kocbek, 1. knjiga, str. 469; Plavšak, v: Kocbek, 1. knjiga, str. 156.

⁶¹ Zabel, v: Kocbek, 1. knjiga, str. 474.

svojim premoženjem.⁶² To pomeni, da je podjetniško premoženje lahko predmet jamstva tudi za obveznosti podjetnika, ki so nastale v zvezi z njegovim osebnim premoženjem.

Kadar je podjetnik v zakonski zvezi in spada podjetniško premoženje v skupno premoženje zakoncev, se postavi vprašanje, ali ima to dejstvo kakšen vpliv na odgovornost drugega zakonca. Po pravilih družinskega prava je odgovornost zakoncev za obveznosti odvisna od tega, za kakšne vrste obveznosti gre. Zakonec za obveznosti, ki jih je prevzel pred sklenitvijo zakonske zveze, in za obveznosti, ki jih prevzame po sklenitvi zakonske zveze, odgovarja s svojim posebnim premoženjem in s svojim deležem na skupnem premoženju.⁶³ Ker deleži na skupnem premoženju niso določeni, mora upnik najprej na podlagi pravnomočne sodbe od sodišča zahtevati, da določi delež zakonca dolžnika na skupnem premoženju, in nato zahtevati izvršbo na ta del premoženja.⁶⁴ Za obveznosti, ki po splošnih predpisih obremenjujejo oba zakonca, za obveznosti, nastale v zvezi s skupnim premoženjem, in za obveznosti, ki jih prevzame eden od zakoncev za tekoče potrebe družine, odgovarjata zakonca nerazdelno (solidarno) tako s skupnim kakor tudi s svojim posebnim premoženjem.⁶⁵ Solidarna odgovornost pomeni, da lahko upnik terjati plačilo celotnega dolga od kateregakoli zakonca, torej tudi od tistega, ki obveznosti ni prevzel.⁶⁶ Zakonec ima pravico terjati od drugega zakonca povračilo tega, kar je ob poravnavi dolga, ki bremeni oba zakonca, plačal več, kot znaša njegov del dolga.⁶⁷

Za upnika je pri odgovornosti zakoncev za obveznosti odločilno, za kakšno vrsto obveznosti gre, saj je od tega odvisno, katere premoženjske mase jamčijo za izpolnitev obveznosti. Pravila korporacijskega prava pri podjetnikovi odgovornosti za obveznosti ne ločujejo med obveznostmi iz podjetniškega poslovanja in obveznostmi v zvezi z osebnim življenjem, zato je v razmerju do upnika vseeno, za kakšen namen je podjetnik prevzel določeno obveznost. Podjetnik za vse obveznosti odgovarja enako kot fizična oseba, ki nima statusa podjetnika. Kadar je podjetnik v zakonski zvezi, veljajo enaka pravila o odgovornosti zakoncev za obveznosti kakor v zakonski zvezi, v kateri nima nobeden statusa podjetnika. Pravila družinskega prava o odgovornosti za obveznosti so kogentne narave, saj predstavljajo del zakonitega premoženj-

⁶² Ivanjko, Kocbek, Prelič, str. 328. Ločevanje obveznosti ima pravne posledice po davčnih predpisih in pri stečaju podjetnika. Če je opravljen stečaj nad premoženjem podjetnika in noben upnik ni poplačan iz celotnega podjetnikovega premoženja, ostaja podjetnik kot fizična oseba še naprej dolžnik za neporavnane obveznosti (drugi odstavek 328. člena Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP), Uradni list RS, št. 13/2014, 10/2015).

⁶³ Prvi odstavek 56. člena ZZZDR. Teorija navedene obveznosti imenuje osebne obveznosti. Glej Zupančič, str. 76.

⁶⁴ Prvi odstavek 57. člena ZZZDR.

⁶⁵ Drugi odstavek 56. člena ZZZDR.

⁶⁶ Zupančič, str. 77.

⁶⁷ Tretji odstavek 56. člena ZZZDR.

skega režima. Kadar je podjetnik v zakonski zvezi, je treba torej poleg korporacijskih pravil upoštevati tudi pravila družinskega prava o odgovornosti zakoncev za obveznosti v zvezi s skupnim premoženjem.

Pri uporabi pravil družinskega prava o odgovornosti zakoncev je bistveno vprašanje, za kakšne vrste obveznost gre. Po pravilih družinskega prava zakonca solidarno odgovarjata za obveznosti, ki jih eden prevzame v zvezi s skupnim premoženjem. Teorija družinskega prava kot primer obveznosti v zvezi s skupnim premoženjem navaja dolg, ki ga zakonec prevzame za nakup skupnega stanovanja.⁶⁸ Sprašujem se, kako presoјati obveznosti, ki jih zakonec podjetnik prevzame pri opravljanju podjetniške dejavnosti. Podjetniško premoženje, ki ga zakonec podjetnik ustvari z delom v času trajanja zakonske zveze oz. na podlagi skupnega premoženja, spada v skupno premoženje. Kadar spada podjetniško premoženje v skupno premoženje zakoncev, so obveznosti v zvezi s podjetniškim premoženjem hkrati obveznosti v zvezi s skupnim premoženjem zakoncev. Pripadnost podjetniškega premoženja skupnemu premoženju zakoncev ima torej pravne posledice na področju odgovornosti za obveznosti. Za opredelitev dolga kot skupnega dolga zakoncev torej ni pomembno, kdo je nosilec podjetniške dejavnosti.

Pripadnost podjetniškega premoženja skupnemu premoženju zakoncev ima pravne posledice tudi za drugega zakonca. Po pravilih družinskega prava zakonca za obveznosti v zvezi s skupnim premoženjem odgovarjata solidarno. To pomeni, da velja solidarna odgovornost zakoncev tudi za obveznosti, ki jih zakonec podjetnik prevzame pri opravljanju podjetniške dejavnosti. Upnik podjetnika lahko zahteva izpolnitev obveznosti zaradi solidarne odgovornosti ne le od zakonca podjetnika, temveč tudi od drugega zakonca.⁶⁹ Pripadnost podjetniškega premoženja skupnemu premoženju torej pomeni, da lahko upnik podjetnika zahteva izpolnitev celotne obveznosti od podjetnikovega zakonca. Drugi zakonec za obveznosti v zvezi s skupnim premoženjem odgovarja s svojim deležem na skupnem premoženju in s posebnim premoženjem.⁷⁰ Po plačilu dolga lahko drugi zakonec zahteva od zakonca podjetnika povrnitev dolga, ki po pravilih družinskega prava odpade nanj.⁷¹

⁶⁸ Zupančič, str. 77.

⁶⁹ Prav tam.

⁷⁰ Drugi odstavek 56. člena ZZZDR.

⁷¹ Tretji odstavek 56. člena ZZZDR.

5. Delitev podjetniškega premoženja ob delitvi skupnega premoženja zakoncev

5.1. Delitev deleža v gospodarski družbi

Zakonca praviloma zahtevata delitev skupnega premoženja ob razvezi ali razveljavitvi zakonske zveze, lahko pa tudi v času trajanja zakonske zveze.⁷² Skupno premoženje se razdeli po sporazumu ali na zahtevo enega od zakoncev.⁷³ Pravila družinskega prava zakoncema dopuščajo, da se o načinu delitve sporazumeta in delitev izpeljeta sama. Na voljo imata več načinov delitve skupnega premoženja. Predmete si lahko razdelita v naravi ali posamezne predmete delita na več delov (fizična delitev), lahko pa predmete prodata in si razdelita izkupiček ali se dogovorita, da predmete prevzame eden in izplača drugega (civilna delitev).⁷⁴ Če zakonca ne razdelita skupnega premoženja sama, določi način delitve in opravi delitev sodišče na predlog enega od njiju. Sodišče lahko izvede fizično ali civilno delitev predmetov.⁷⁵

Delež v gospodarski družbi je zaradi pripadnosti skupnemu premoženju predmet delitve pri delitvi skupnega premoženja zakoncev. Po pravilih družinskega prava pridejo pri delitvi skupnega premoženja zakoncev v poštev različni načini delitve skupnega premoženja. Eden od načinov delitve je tudi realna delitev predmeta. Ta način delitve je problematičen z vidika korporacijskih pravil, saj ta prepovedujejo delitev deleža v družbi. Izjema je d. o. o., kjer je delitev poslovnega deleža zaradi delitve skupnega premoženja zakoncev izrecno dopuščena.⁷⁶

Pri udeležbi zakoncev v d. d. se delitev v naravi lahko izvede takrat, kadar sta zakonca imetnika korporacijskih pravic iz več delnic. Delitev v naravi se opravi tako, da vsak izmed zakoncev dobi tolikšno število delnic, kot ustreza njegovi udeležbi pri skupnem premoženju. Npr. če v skupno premoženje zakoncev spadajo korporacijske pravice iz 10 delnic določene d. d. in ima en zakonec pri skupnem premoženju 70-odstotni delež, drugi pa 30-odstotni delež, se delitev v naravi izvede tako, da dobi prvi korporacijske pravice iz 7 delnic, drugi pa iz 3.

Delitve korporacijskih pravic iz delnic pa ni mogoče izvesti takrat, kadar spada v skupno premoženje le ena delnica, saj korporacijska pravila tega ne dopuščajo. ZGD-1 določa, da so korporacijske pravice iz iste delnice nedeljive.⁷⁷ Zakonci bodo korporacijske pravice iz iste

⁷² Zupančič, str. 75.

⁷³ Drugi odstavek 58. člena ZZZDR.

⁷⁴ Zupančič, str. 75.

⁷⁵ Zupančič, str. 76.

⁷⁶ Četrty odstavek 483. člena ZGD-1.

⁷⁷ Šesti odstavek 176. člena ZGD-1.

delnice največkrat želeli razdeliti realno, kar pa je s korporacijskimi pravili prepovedano.⁷⁸ Prepoved realne delitve korporacijskih pravic iz delnice pomeni, da korporacijskih pravic iz ene delnice ni dovoljeno razdeliti na več manjših delov. Tako delnice z nominalno vrednostjo 100 evrov ni dovoljeno razdeliti na dve delnici z nominalno vrednostjo po 50 evrov, medtem ko se vse druge delnice v d. d. glasijo na 100 evrov. Za delitev skupnega premoženja zakoncev to pomeni, da se korporacijske pravice iz posamične delnice ne morejo razdeliti v naravi, zato se zakonca ne moreta sporazumeti o takšnem načinu delitve korporacijskih pravic, prav tako tovrstnega načina delitve ne sme določiti sodišče. V skupno premoženje zakoncev poleg korporacijskih pravic iz delnice praviloma spadajo tudi drugi predmeti, zato lahko zakonec, ki ni prevzel korporacijskih pravic iz delnice, na ta račun dobi kakšen drug predmet skupnega premoženja ali izplača drugega zakonca. Če preostalih predmetov skupnega premoženja ni dovolj oz. zakonec, ki prevzame korporacijske pravice iz delnice, ne more izplačati drugega zakonca, zakoncema oz. sodišču preostane le civilna delitev.

Pri delitvi skupnega premoženja je mogoče, kadar ima več oseb solastninsko pravico na nerazdeljeni stvari, skupno lastnino preoblikovati v solastnino.⁷⁹ To pomeni, da se na stvari določi delež vsakega od zakoncev v sorazmerju s celoto (idealni delež). Navedeni koncept solastnine je mogoče uporabiti tudi pri korporacijskih pravicah iz iste delnice. Več oseb je torej lahko imetnikov korporacijskih pravic iz delnice na način, da ima vsak idealni delež (soimetništvo), ali na način, da deleži niso določeni (skupno imetništvo).⁸⁰

Korporacijska pravila o d. o. o. drugače kot pravila pri drugih gospodarskih družbah izrecno urejajo delitev poslovnega deleža zaradi delitve skupnega premoženja zakoncev. ZGD-1 v primeru delitve skupnega premoženja zakoncev odstopi od načelne prepovedi delitve poslovnega deleža in izjemoma dopusti njegovo delitev.⁸¹ Delitev poslovnega deleža zakoncev se opravi realno oz. v fizični obliki.⁸² Poslovni delež se razdeli na dva ali več manjših deležev, ki postanejo samostojni poslovni deleži.⁸³ Vsota vrednosti vseh na novo nastalih poslovnih deležev mora biti enaka vrednosti prejšnjega enotnega poslovnega deleža.⁸⁴ Vrednost nobenega

⁷⁸ Vatter, v: Spindler, Stilz, str. 42; Lange, v: Henssler, Strohn, str. 1389; Dauner-Lieb, v: Noack, Zöllner, str. 88; Hüffer, str. 47.

⁷⁹ Rijavec, v: Juhart, Tratnik, Vrenčur, str. 371.

⁸⁰ Tako tudi nemška teorija – glej Cahn, v: Spindler, Stilz, str. 581.

⁸¹ Četrty odstavek 483. člena ZGD-1.

⁸² Bayer, Lutter, v: Hommelhoff, Lutter, str. 392; Jasper, v: Mayer, Priester, str. 345; Ebbing, v: Michalski, str. 1383.

⁸³ Prvi odstavek 483. člena ZGD-1.

⁸⁴ Ivanjko, str. 887; Bayer, W.; Lutter, v: Hommelhoff, str. 392; Ebbing, v: Michalski, str. 1383.

na novo nastalega poslovnega deleža ne sme biti nižja od predpisane minimalne vrednosti osnovnega vložka, torej 50 evrov.⁸⁵

Negotovo je, ali je realna delitev poslovnega deleža v d. o. o. zaradi delitve skupnega premoženja zakoncev uporabna v praksi. Delitev skupnega premoženja zakoncev se v praksi najpogosteje opravi po razvezi zakonske zveze, ki je razvezana zaradi nevzdržnosti. Delitev poslovnega deleža med zakonca, ki se ne razumeta in ne želita biti več skupaj, nima smisla. Če se ne razumeta kot zakonca, se tudi ne bosta razumela kot družbenika v družbi.

Če se zakonca ob delitvi skupnega premoženja ne odločita za realno delitev skupnega poslovnega deleža oz. če takšnega načina delitve ne določi sodišče, se uporabijo drugi načini delitve skupnega premoženja. Opravi se lahko realna delitev na način, da poslovni delež v celoti pripade enemu zakoncu, drugi pa na ta račun dobi več preostalih predmetov iz skupnega premoženja. Če preostalih predmetov ni dovolj, lahko zakonec, ki prevzame poslovni delež, izplača drugega zakonca z denarjem. Možna je tudi civilna delitev poslovnega deleža, torej prodaja poslovnega deleža in razdelitev izkupička med zakonca.⁸⁶

Sporno je, ali je pri delitvi skupnega premoženja zakoncev možna delitev korporacijskih pravic na način, da zakonca postaneta imetnika korporacijskih pravic po idealnih deležih. Teorija tovrsten koncept delitve skupnega premoženja zakoncev omenja v zvezi z lastninsko pravico na stvari.⁸⁷ Zakonca lahko torej razdelita predmet skupnega premoženja na način, da postaneta solastnika predmeta skupnega premoženja. Slovenska sodna praksa je pri d. o. o. v zvezi s korporacijskimi pravicami zavzela stališče, da zakonca poslovnega deleža ne moreta razdeliti tako, da postaneta soimetnika korporacijskih pravic. Po mnenju sodne prakse tovrstna delitev korporacijskih pravic ni dopustna zaradi celovitosti poslovnega deleža.⁸⁸ Z navedenim mnenjem sodne prakse se ne strinjam, kajti celovitost poslovnega deleža pomeni, da so korporacijske pravice iz poslovnega deleža nedeljive in da posameznih korporacijskih pravic iz poslovnega deleža ni dovoljeno prenašati samostojno, npr. imetnik korporacijskih pravic ne more prenesti na pridobitelja zgolj pravice do glasovanja, preostale pravice iz poslovnega deleža pa obdržati. Če pa korporacijske pravice iz poslovnega deleža pripadajo več osebam, to ne pomeni kršitve celovitosti poslovnega deleža, saj poslovni delež zaradi več imetnikov ni razdeljen na dele.⁸⁹ Menim, da korporacijske pravice iz poslovnega deleža zato lahko pripadajo več osebam na način, da ima vsaka idealni delež (soimetništvo), ali na način, da deleži niso določeni (skupno imetništvo). Pri obeh vrstah skupnosti ostane namreč poslovni delež celovit,

⁸⁵ Drugi odstavek 483. člena v zvezi s prvim odstavkom 475. člena ZGD-1.

⁸⁶ Več o načinih delitve skupnega premoženja zakoncev Zupančič, str. 75, 76.

⁸⁷ Rijavec, v: Juhart, Tratnik, Vrenčur, str. 371.

⁸⁸ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. III Ips 40/2010 z dne 20. 3. 2013.

⁸⁹ Zabel, v: Kocbek, 3. knjiga, str. 98.

saj se zaradi imetništva korporacijskih pravic s strani več oseb poslovni delež ne deli. Zakonca zato korporacijske pravice iz poslovnega deleža lahko razdelita tako, da postaneta imetnika korporacijskih pravic iz poslovnega deleža po idealnih deležih.

Delitev poslovnega deleža zakoncev ni odvisna od števila družbenikov, zato je možna tudi pri enoosebni d. o. o.⁹⁰ Enoosebna d. o. o. se po delitvi edinega poslovnega deleža zakoncev spremeni v d. o. o. z več družbeniki. Če je d. o. o. ustanovil eden od zakoncev in se vpisal v sodni register, se z delitvijo poslovnega deleža enoosebna d. o. o. spremeni v d. o. o. z dvema poslovnima deležema. Enako velja, če sta bila zakonca skupna imetnika edinega poslovnega deleža v enoosebni d. o. o.

ZGD-1 za delitev poslovnega deleža v d. o. o. ne zahteva soglasja preostalih družbenikov, lahko pa družbeniki delitev vnaprej prepovedo z družbeno pogodbo.⁹¹ Družbeniki se za takšno prepoved dogovorijo takrat, kadar ne želijo, da v družbo vstopi tretja oseba.⁹² Pri zakoncih je treba upoštevati, da je v praksi kot imetnik poslovnega deleža v sodni register praviloma vpisan zgolj eden od zakoncev. Z vidika družbe in preostalih družbenikov velja za družbenika le vpisani zakonec, čeprav spadajo korporacijske pravice iz poslovnega deleža po materialnem pravu v skupno premoženje zakoncev. Pri delitvi poslovnega deleža zaradi delitve skupnega premoženja zakoncev pa vstopi v d. o. o. tudi družbenikov zakonec. Vstop tretje osebe v d. o. o. preostalim družbenikom morda ne ustreza, saj d. o. o. praviloma ustanovijo osebe, ki si zaupajo in dobro sodelujejo. Korporacijska pravila zato družbenikom dopuščajo, da se zavarujejo pred vstopom tretje osebe v družbo in prepovedo delitev poslovnega deleža. Menim, da ima dogovorjena prepoved delitve poslovnega deleža prednost pred pravili družinskega prava o delitvi skupnega premoženja zakoncev.

Korporacijska pravila omogočajo delitev udeležbe v družbi zgolj pri d. o. o. *A contrario* to pomeni, da pri drugih gospodarskih družbah delitev deleža ni dopustna. Pri delitvi skupnega premoženja se delež v osebni družbi ne more razdeliti tako, da bi iz skupnega deleža nastala dva nova kapitalna deleža. Pri delitvi se zato uporabi civilna delitev ali prevzem kapitalnega deleža po enem zakoncu. V zvezi s prevzemom kapitalnega deleža po enem zakoncu velja opozoriti na načelno neprenosljivost kapitalnega deleža v d. n. o. Tako je preprečen vstop tretje osebe v družbo, saj je ena od značilnosti d. n. o. močna osebna povezanost družbenikov. Vstop je mogoč le na podlagi soglasja vseh preostalih družbenikov ali družbene pogodbe. Zakonca oz. sodišče zato ob delitvi skupnega premoženja ne morejo določiti, da prevzame ka-

⁹⁰ Goette, str. 164.

⁹¹ Četrty odstavke 483. člena ZGD-1.

⁹² Goette, str. 162; Ebbing, v: Michalski, str. 1383; Heidinger, v: Heckschen, Heidinger, str. 508; Eschenlohr, v: Hommelhoff, Schmidt, Sigle, str. 132.

pitalski delež zakonec, ki do takrat ni bil družbenik, če tega ne predvideva družbena pogodba ali če s tem ne soglašajo vsi preostali družbeniki d. n. o.⁹³

5.2. Delitev podjetniškega premoženja podjetnika

Pripadnost podjetniškega premoženja skupnemu premoženju pomeni, da je tudi podjetniško premoženje predmet delitve zaradi delitve skupnega premoženja zakoncev. Delitev poteka po pravilih, ki veljajo za delitev siceršnjega skupnega premoženja zakoncev. Zakonca lahko sama sporazumno določita deleže na skupnem premoženju in ga nato tudi sama razdelita.⁹⁴ V praksi zakonca podjetniškega premoženja ne razdelita sporazumno, saj zakonec podjetnik podjetniško premoženje šteje za posebno premoženje in ne privoli v njegovo delitev ob delitvi skupnega premoženja.⁹⁵ Če se zakonca ne sporazumeta, določi deleže na skupnem premoženju sodišče na zahtevo enega ali obeh zakoncev in izpelje delitev.⁹⁶

Pri delitvi skupnega premoženja zakoncev se domneva, da sta deleža zakoncev na skupnem premoženju enaka. Zakonca lahko dokažeta, da sta k nastanku skupnega premoženja prispevala v drugačnem razmerju.⁹⁷ Domneva o enakih deležih zakoncev velja tudi za podjetniško premoženje, saj je to sestavni del skupnega premoženja zakoncev. Menim, da je pri tem treba upoštevati naravo opravljanja podjetniške dejavnosti. Za opravljanje podjetniške dejavnosti s statusom podjetnika je značilna osebna angažiranost podjetnika. Navedeno pride do izraza predvsem pri obrtnikih in svobodnih poklicih (npr. umetniška in kulturna dejavnost). Podjetnik praviloma opravlja dejavnost z uporabo posebnih veščin oz. posebnega znanja, pridobljenega s formalnim izobraževanjem.⁹⁸ Dejavnosti, ki jih podjetniki opravljajo, praviloma niso kapitalsko intenzivne panoge, ampak dejavnosti in storitve, povezane z intelektualnim znanjem. Pri opravljanju podjetniške dejavnosti s statusom podjetnika ni zanemarljivo tudi dobro ime, ki si ga podjetnik ustvari na trgu. Dobro ime podjetnika je odvisno predvsem od osebe podjetnika. Posebne veščine in znanja zakonca podjetnika ter njegovo dobro ime se neposredno izrazijo v vrednosti podjetnikovega podjetja. Po pravilih družinskega prava sodišče pri presojanju višine deležev zakoncev na skupnem premoženju ne upošteva le dohodka vsakega

⁹³ Jäger, A., v: Sudhoff, H. (red.), *Personengesellschaften*, C. H. Beck, München, 1999, str. 189; Börger, v: Börger, Göppinger, str. 449; Mutter, v: Gummert, § 6, r. št. 294.

⁹⁴ Določba 60. člena ZZZDR.

⁹⁵ Glej npr. sodbo Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 367/2010 z dne 19. 5. 2011; sodbo Vrhovnega sodišča RS, št. 460/2008 z dne 3. 12. 2009; sodbo Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 482/2001 z dne 10. 4. 2002.

⁹⁶ Določba 60. člena ZZZDR.

⁹⁷ Prvi odstavek 59. člena ZZZDR.

⁹⁸ Ivanjko, Kocbek, Prelič, str. 324.

zakonca, temveč tudi druge okoliščine.⁹⁹ Menim, da je v okviru teh okoliščin treba upoštevati dejstvo, da ima opravljanje podjetniške dejavnosti s statusom podjetnika močan osebni element. Uspeh podjetnika je odvisen predvsem od njegovih osebnih veščin in znanj. Njegovo uspešno opravljanje podjetniške dejavnosti se ne pokaže le pri njegovi plači, temveč neposredno v vrednosti podjetja. Praviloma je večji prispevek zakonca podjetnika k nastanku podjetniškega premoženja mogoče prikazati s primerjavo položaja tega zakonca, če ne bi opravljal podjetniške dejavnosti kot samozaposlen, ampak kot zaposlen pri drugem delodajalcu. Če je zakonec zaposlen pri drugem delodajalcu, je plača z morebitnimi dodatki njegova edina premoženjska odmena za delo pri delodajalcu. Njegov prispevek k rasti podjetja in povečanju njegove vrednosti se ne pokaže neposredno v povečanju zakončevega premoženja, ampak zgolj posredno (npr. izplačilo posebnega bonusa). Drugače je pri zakoncu podjetniku, kjer se njegovo delo ne odrazi le v plači, ampak neposredno v povečanju njegovega premoženja. Imetnik vseh pravic in predmetov, ki jih pridobi z opravljanjem podjetniške dejavnosti, namreč postane podjetnik. Njegovo premoženje se torej ne poveča le za znesek plače, ampak tudi za vrednost vseh premoženjskih predmetov, s katerimi opravlja podjetniško dejavnost oz. jih je na podlagi take dejavnosti pridobil. Močan osebni element pri opravljanju podjetniške dejavnosti zato pomeni, da ima podjetnik pretežno zasluge za nastanek in povečanje podjetniškega premoženja. Če je podjetnik v zakonski zvezi, povečanje podjetniškega premoženja pomeni tudi povečanje skupnega premoženja. Sodišče mora to dejstvo upoštevati pri določanju deležev na skupnem premoženju in zaradi tega prisoditi zakoncu podjetniku večji delež na skupnem premoženju, razen če je drugi zakonec npr. s pomočjo, ki jo dajal zakoncu podjetniku, z varstvom in vzgojo otrok, opravljanjem domačih del, skrbjo za ohranitev premoženja in vsako drugo obliko dela in sodelovanja pri upravi, ohranitvi in povečanju skupnega premoženja¹⁰⁰ prispeval toliko, da je njegov prispevek ekvivalenten prispevku zakonca podjetnika k nastanku podjetniškega premoženja. Pomoč drugega zakonca mora biti toliko nad povprečnim obsegom pomoči, kolikor več premoženja je zakonec podjetnik ustvaril z opravljanjem podjetniške dejavnosti poleg svoje plače.

Pravila družinskega prava ne določajo posebnega načina delitve skupnega premoženja, kadar to obsega podjetniško premoženje. Zakonca v primeru sporazumne delitve skupnega premoženja sama določita način delitve in delitev tudi sama izpeljeta. Če se zakonca o načinu delitve ne moreta sporazumeti, način delitve določi sodišče in delitev tudi izpelje. V obeh primerih so mogoči delitev v naravi, civilna delitev in prevzem pravic s strani enega zakonca, ki drugega izplača. Pri načinih delitve skupnega premoženja zakoncev velja v zvezi s podjetniškim premoženjem opozoriti na možnost sodišča, da pri delitvi skupnega premoženja upošteva posebni položaj tistega zakonca, ki določene stvari iz skupnega premoženja potrebuje za oprav-

⁹⁹ Drugi odstavek 59. člena ZZZDR.

¹⁰⁰ Drugi odstavek 59. člena ZZZDR.

ljanje svojega poklica.¹⁰¹ Zakonec podjetnik opravlja podjetniško dejavnost za pridobivanje dohodka. Stvari, s katerimi opravlja dejavnost, so zanj bistvenega pomena. Fizična ali civilna delitev teh stvari lahko za zakonca podjetnika pomeni nepremostljivo oviro za nadaljevanje podjetniške dejavnosti. Sodišče mora zato zakoncu podjetniku dodeliti stvari, ki jih potrebuje za opravljanje podjetniške dejavnosti, drugemu zakoncu pa na ta račun v ustrezni večji vrednosti druge predmete skupnega premoženja. Fizična in civilna delitev podjetniškega premoženja sta uporabni zgolj takrat, kadar preostalo skupno premoženje ne zadostuje za izplačilo drugega zakonca.

6. Sklep

Po slovenskem družinskem pravu vse premoženje, ki ga zakonca pridobita z delom v času trajanja zakonske zveze oz. na podlagi sredstev skupnega premoženja, *ipso iure* spada v skupno premoženje zakoncev. Po kogentnih pravilih družinskega prava zato delež v gospodarski družbi, ki ga zakonca pridobita s sredstvi skupnega premoženja, spada v skupno premoženje zakoncev. Prav tako spada v skupno premoženje zakoncev podjetniško premoženje zakonca podjetnika, če je pridobljeno s sredstvi skupnega premoženja ali na podlagi dela v času trajanja zakonske zveze. Pravila družinskega in korporacijskega prava za tovrstne primere praviloma ne predvidevajo posebnih pravil, zato so pravila družinskega in korporacijskega prava večkrat v koliziji.

Rešitve problematike podjetniškega premoženja zakoncev ne vidim v konceptualnih spremembah zakonitega premoženjskega režima, temveč predvsem v dopolnitvi in pravilni razlagi korporacijskih pravil. Zakonodajalec je problematiko podjetniškega premoženja zakoncev zgledno uredil pri d. d. in d. o. o., s tem ko je pri obeh v posebni določbi uredil razmerje med premoženjsko skupnostjo zakoncev in d. d. oz. d. o. o. Smiselno enako mora zakonodajalec urediti problematiko podjetniškega premoženja zakoncev pri osebnih družbah. Svojo vlogo pri rešitvi problematike podjetniškega premoženja zakoncev mora odigrati tudi praksa, ki mora dopustiti vpis obeh zakoncev kot skupnih imetnikov deleža v gospodarski družbi. Tako bodo pravila družinskega in korporacijskega prava usklajena, kar bo zakoncema omogočilo, da bosta lahko uresničila svoje pravice v zvezi s podjetniškim premoženjem.

Literatura

Altmeyden, Holger (red.), Roth, Günter H. (red.), *Gesetz betreffend die gesellschaften mit beschränkter haftung – kommentar*, München: C. H. Beck, 2009.

¹⁰¹ Drugi odstavek 61. člena ZZZDR. Glej tudi sodbo Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 482/2001 z dne 10. 4. 2002.

- Bamberger, Heinz Georg (izd.), Roth, Herbert (izd.), *Beck'scher Online-Kommentar*, München: C. H. Beck, 2011.
- Bergschneider, Ludwig, *Die Ehescheidung und ihre Folgen*, Neuwied/Kriftel: Luchterhand Verlag, 2001.
- Binz, Mark K. (red.), Sorg, Martin H. (red.), *Die GmbH & Co. KG im Gesellschafts- und Steuerrecht*, München: C. H. Beck, 2010.
- Bork, Reinhard (red.), Schäfer, Carsten (red.), *GmbHG: Kommentar zum GmbH-Gesetz*, Köln: RWS Verlag Kommunikationsforum, 2010.
- Börger, Ulrike, Engelsing, Lutz, *Eheliches Güterrecht*, Baden-Baden: Nomos, 2005.
- Börger, Ulrike, Göppinger, Horst, *Vereinbarungen anlässlich der Ehescheidung*, München: C. H. Beck, 2005.
- Dorsel, Christoph, Zimmermann, Stefan, *Eheverträge, Scheidungs- und Unterhaltsvereinbarungen*, Bonn: Deutscher Anwalts Verlag, 2009.
- Glanegger, Peter, Güroff, Georg, Kirnberger, Christian, Kusterer, Stefan, Peuker, Monika, Ruß, Werner, Selder, Johannes, Stuhlfelner, Ulrich, *Heidelberger Kommentar zum Handelsgesetzbuch*, Heidelberg: C. F. Müller, 2002.
- Goette, Wulf, *Die GmbH – Darstellung anhand der Rechtsprechung des BGH*, München: C. H. Beck, 2002.
- Grziwotz, Herbert (red.), Ring, Gerhard (red.), *Systematischer Praxiskommentar GmbH-Recht für Unternehmer und Berater*, Köln: Bundesanzeiger Verlag, 2009.
- Gummert, Hans (izd.), *Münchener Anwalts Handbuch Personengesellschaftsrecht*, München: C. H. Beck, 2005.
- Haußleiter, Otto, Schulz, Werner, *Vermögensauseinandersetzung bei Trennung und Scheidung*, München: C. H. Beck, 2004.
- Heckschen, Heribert, Heidinger, Andreas, *Die GmbH in der Gestaltungs- und Beratungspraxis*, München: Carl Heymanns Verlag, 2009.
- Hense, Burkhard (red.), Müller, Welf (red.), *Beck'sches Handbuch der GmbH*, München: C. H. Beck, 1999.
- Henssler, Martin (red.), Strohn, Lutz (red.), *Gesellschaftsrecht*. München: C. H. Beck, 2011.
- Hoffmann, Wolf-Dieter (red.), Müller, Welf (red.), *Beck'sches Handbuch der Personengesellschaften*, München: C. H. Beck, 2009.
- Hommelhoff, Peter (red.), Lutter, Marcus (red.), *GmbH-Gesetz: Kommentar*. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2004.
- Hommelhoff, Peter (red.), Schmidt, Rolf (red.), Sigle, Axel (red.), *Familiengesellschaften: Festschrift für Walter Sigle zum 70. Geburtstag*. Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2000.
- Hudej, Jasna, Ščernjavič, Iztok, Sporna materialnopravna vprašanja skupnega premoženja s posebnim poudarkom na novejši sodni praksi, *Pravnik*, 2010, letn. 65, št. 11-12, str. 747–791.
- Hüffer, Uwe, *Aktiengesetz*. München: C. H. Beck, 2008.

- Inhester, Michael (red.), Saenger, Ingo (red.), *GmbHG: Handkommentar*, Baden-Baden: Nomos, 2011.
- Ivanjko, Šime, Kocbek, Marijan, Prelič, Saša, *Korporacijsko pravo*, Ljubljana: GV Založba, Pravna fakulteta Univerze v Mariboru, 2009.
- Juhart, Miha (ur.), Plavšak, Nina (ur.), *Obligacijski zakonik s komentarjem: 4. knjiga*, Ljubljana: GV Založba, 2004.
- Juhart, Miha (red.), Tratnik, Matjaž (red.), Vrenčur, Renato (red.), *Stvarnopravni zakonik s komentarjem*, Ljubljana: GV Založba, 2004.
- Kocbek, Marijan (red.), *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah, 1., 2. in 3. knjiga*, Ljubljana: GV Založba, 2006, 2007.
- Mayr, Vida, *Sprejeda pravne osebnosti*, Ljubljana: Uradni list RS, 2008.
- Mayer, Dieter (red.), Priester, Hans-Joachim (red.), *Münchener Handbuch des Gesellschaftsrechts, 3. knjiga*, München: C. H. Beck, 2003.
- Michalski, Lutz (red.), *Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung*, München: C. H. Beck, 2002.
- Muscheler, Karlheinz, *Familienrecht*, München: Verlag Franz Vahlen, 2012.
- Müller, Welf (red.), Winkeljohann, Norbert (red.), *Beck'sches Handbuch der GmbH*, München: C. H. Beck, 2009.
- Noack, Ulrich (red.), Zöllner, Wolfgang (red.), *Kölner Kommentar zum Aktiengesetz, 1. knjiga*. Köln: Carl Heymanns Verlag, 2011.
- Rauscher, Thomas, *Familienrecht*, Heidelberg: C. F. Müller, 2008.
- Rijavec, Vesna, Udeležba zakoncev v kapitalnih gospodarskih družbah, *Podjetje in delo*, 2006, letn. 32, št. 8, str. 1699–1712.
- Röhricht, Volker, Westphalen, Friedrich, *Handelsgesetzbuch*, Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2008.
- Saar, Stefan C., Tschernitschek, Horst, *Familienrecht: Lehrbuch*, Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2008.
- Spindler, Gerald (red.), Stilz, Eberhard (red.), *Kommentar zum Aktiengesetz, 1. knjiga*, München: C. H. Beck, 2007.
- Sudhoff, Heinrich (red.), *Personengesellschaften*, München: C. H. Beck, 1999.
- Wertenbruch, Johannes (red.), Westermann, Harm Peter (red.), *Handbuch: Personengesellschaften*, Köln: Verlag Dr. Otto Schmidt, 2011.
- Zupančič, Karel, *Družinsko pravo*, Ljubljana: Uradni list RS, 1999.
- Zupančič, Karel, Novak, Barbara, Žnidaršič Skubic, Viktorija, Končina Peternel, Mateja, *Reforma družinskega prava: predlog novih predpisov s komentarjem*, Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 2009.